

FØROYAR Í DAG

Ritstjórar: W. Heinesen og Heðin Brú

M. A. JACOBSEN

* 17/9 1891 + 31/5 1944

Um aldamótíð var tann littli lækkin vestanfyri Hoydal eitt um hildið samkomupláss fyri dreingir og ungdom. Her rann Hoydalsá gjøgnum lyngvaksnan haga og millum jarðfast grót, og í einum stað breiðkaðist og dýptist áin til ein hyl, har ungdomurin var vanur at svimja. Mangur Havnamaður, sum er farin um tey yngru árin, eigur at minnst henda hylin og hagan har um leið, hvussu hugnaligt har var at beistast millum hagasólju og brobber, millum tuttlandi vatn og syngjandi heiðafugl.

Millum teir Havnardreingirnar, ið har vóru yanir at balast, var eisini Mads á Húsom. Vít yngri dreingir tóku hann fyri at vera ein sannur ítróttarkappi; væl dugði hann at svimja, og tað mestsum lýsti at honum av tryggum friskleika og styrki.

Hesin friskleiki var upp gjøgnum árin við til atsermerkja Mads Jacobsen, — sjálvt um tað ikki var sum ítróttarmaður, hann gjerdi vart fyri seg. Hann kom at vera ein bókaamaður — í meir enn ein týðning; hann var ein maður, ið vann sær mikla mentan og sum ikki legðist á sína vítan, men nýtti hana í fult mál til frama fyri fólk og land.

M. A. Jacobsen hevur vunnið sær eitt heiðurspláss í føroyskari andssøgu, á rað við teir skrivandi menninar Jens. Chr. Svabo og vin hansara Nicolai Mohr, og har undangongumenn og skald sum J. P. Gregoriussen, Simun av Skarði og M. A. Winther eisini eru uppi í. Eins og hesir menn var hann fosturlandskærun, hevði miklan ans fyri náttúruni, var andliga kravsamur samstundi sum hann hevði ans fyri tí verunliga; sjálvur var hann vanur at stuttleika sær yvir at ein vinmaður einaferð hevði rópt hann ein »resultat-idiot«. Resultatir, úrslit, stóð honum hugur á. Hann var ikki »romantikari«, tá heldur »rationalistur«, og hann hevði frammiur skipandi og praktiskar gávur.

»Og tað hevur hesin praktiski og ósvikiligi maðurin í sínum ungu døgum yrkt nøkur ørindi, sum eingin vinmaður hjá føroyskum skaldskapi nakrantíð vil gloyma, tí so lýsir náttúru- og livsgleðin út av teimum; ein ungur, friskur og livsfús maður hevur mestsum lagt alla sína innarstu sál í tey ørindini — tey syngja seg inn í oyrað og víðari inn í sinnið, mestsum spógvalát eitt sólmett summ-arkvældi.

Skein yvir heiðar og hógv ein fløgandi sól, krýndi hon túgvu og teig á síni glitrandi leið, einki hon eyganum fjól.

Bar hon mær sælu í sinn og halg-una við, kyndi hon mildni í sál, sýndi mær gyllandi mál, elvdi mær sárunum gríð.

Rændu hvør hylur og tjørn ta gyklandi sól, bar mær hvør bylgja í á — var tað sum smil, ið eg sá — uggan, ið myrkríð mær fjól.

Men var tað nakað, M. A. Jacobsen ikki vildi, so var tað at vera róptur yrkjari. Hann segði nei fyri at vera við í hini littlu antologiuni »Nýføroyskur skaldskapur« og ikki vildi hann verða nevndur millum aðrar føroyskar yrkjarar í útlandskum tíðarritum. Hetta hongur ikki bert saman við hansara litillæti, men hann gjerdist meir og meir sum árinu gingu ein sera kravsamur maður, bæði móti sær sjálvum og øðrum; ja, hann kundi nýta ógvuliga hvøss orð, tá tað galt ting, honum ikki dámdi. Sjálvur hevði hann vant seg til at meta tað positiva arbeiðið hagri enn alt annað. Hann hámetti Svabo fyri hansara áhaldandi seiggi, hóast littla undirtøku og ringu útkomu. Øll sum hildu seg til verunleikan og ikki royndu at fjala hann við fælskum fjáðrum, vórðu umhildin av M. A. Jacobsen. Hann valdi tað littla, holla úrslitið ístaðin fyri tey fægru orðini.

Tað eru eisini sovordin holl úrlit, ið standa eftir M. A. Jacobsen. Hann er ein av teimum fáu rættuligu politikarunum, okkara land hevur borið; ikki so at fata, at hann gjerdi seg serliga galdandi í tí fótatrakkinum, vit vanliga rópa føroyskan partapolitikk; men Mads Jacobsen gjerdi longu á ungum árum ta roynd, at tann, sum í einum litlum samfelag vil vinna á mál við sínari ætlan, má fara varliga og ofta damla seg fram millum smáligeitsins og fanatismunar Skylla og Charybdis. Tað, ið M. A. Jacobsen vildi fremja, vóru ting, ið kundu koma samfelaginum og fæðilandinum at gagni. Persónliga var hann ein litillátin og meira at siga firningarsamur maður. Hann hevði eingi evni til at spæla sjónleik og vísa seg. Men aftanfyri hesa stillu framferð buði tó ein heit sál; ja, á heilt ungum árum var Mads Jacobsen ikki so litlið av einum fanatikara — bæði tjóðskaparliga og samfelagsliga; summi

munnu ivaleyst enn minnst hansara heitu røðu fyri einari sosialistiskari heimsskipan undir orðadráttinum um hetta evni í »Literert samfund«, sum blómaði her í Tórshavn árinu frammanundan tí fyrra heimsbardaganum. Men eftirhondini lærði M. A. J. av royndum at halda seg langt burtur frá allari fanatismu: Fá hava sum hann ásað, at í einum litlum samfelag sum tí føroyska er tað neyðugt fyri tann, sum vil nakað fyri land og fólk, at savna virði frá øllum síðum.

M. A. Jacobsen luttok iðin í øllum, sum kundi sameina og byggja upp, eisini tá ið tað bert var í tí smáa. Hann fann starvsfelagar bæði millum sambandsmenn og sjálvstýrismenn, millum danir og norðmenn, islendingar og føroyingar. Og tað er eyðkent fyri hann, at millum tey skrivligu arbeiðir, hann útgav, eru so ymisk ting sum Svabos »Føroyarferðin« og »Talv-bókin«, — »Føroysk-donsk orðabók« og »Roknibók á føroyskum«, — »Úr bókmentasøgu okkara« og »Føroya Adressubók«. Mads helt, at bert ein ting tænti einum góðum fyrimáli, so ger tað einki um tað ikki beinan vegin er av tí slagnum sum glitrar og fellur í eyguni.

Á henda sín serkenda stilla hátt hevur M. A. Jacobsen sett nógv virði í umlop her heima. Ja, tað føroyska samfelagið hevði í mongum og hvørjum verið øðrvísi í dag um M. A. Jacobsen ikki hevði livað. Hansara bótandi hond hevur verið víða, bæði í máli og bókmentunum sum eisini í praktiskum víðurskiptum. Hann fann seg væl í hesari síni stillisliga, men myndugur støðu. Hann var av rættum errin av tí bókasavni, hann hevði fingið sett á stovn, sum eisini av teimum minni sýniligu úrslitum, ið stóðust av hansara áhaldandi virki.

Tað er eyðvitað, at ein maður við M. A. Jacobsens skaplyndi hevði missálit á øllum ið bert var skræða og skrav; hetta kom at verða avgerandi fyri hansara støðu til føroyskt politiskt liv. Tað hevur valla nakrantíð verið ein heitari fæðilandsvinur enn Mads, men biligt prál og mæn um land og tjóð var einki fyri hann.

Vit hevdu unnt M. A. Jacobsen at verið ein gamal maður; tað er einki at ivast í, at fáur gamal hevði kunnað sæð aftur á ein so íðnan og eydnurikan arbeiðsdag. Nú vildi lagnan at hann skuldi deyggja frá øllum, fara frá sínum ídna arbeiði, sínum eydnusæla heimi, frá konu og barni, longu í sínum bestu arbeiðsárum.

Men um fáar menn kann sigast við størri rætti enn um M. A. Jacobsen, at hann livir framvegis í sínum verki — í tí smáa sum í tí stóra. Vít verða enn í langa tíð at njóta gott av hansara sáttligu trúskapi, hansara kringu arbeiðsmegi, hansara ærliga fosturlandshuga, og í føroyskari andssøgu verður hansara navn at standa millum okkara fremstu menn.

Heimatíðindi.

Fiskiskapurin. Næstseina vika fall við góðum streymi og sera góðum fiskiskapi serliga suðuri á oyggj í Suðuroynni.

Í Sunnbæ

komu einstakir »innstalleringar« upp í 70 centnar vid sneri. Annars verður mest roynt vid linu.

Motorbátarnir í Vági

hava so javnan ligið frá 50 til yvir 100 centnar um dagin.

Stórar kalvaveiður.

Trúðhodari Eliassen og Niels Mortensen, ið hava roynt eftir kalva við einum 4-mannafari, eru fleiri dagar komnir bordsfullir aftur.

Menninir.

ið fóru niður eftir motorbatinum, ið Joen Nolsoe hevur keypt í Aberdeen, eru aftirkomnir við ongum báti. Maskinan var ikki í nog góðum standi til at fara yvir hav við. So skjott hon er sett í góðan stand, fara teir niður aftur.

„Silverlinning“ og „Vestmanna“

royndu hvør sínar 4 dagar í seinastu viku. Fingu um 400 centnar hvør og nakað av kalva.

Tá ið tað í byrjanini av vikuni sá út til óveður og streymurin hartil var hardur, vart allur fiskurin latin yvir í »Vestmanna« ið fór við honum.

„Brimnes“

er farin undir Ísland at royna við sneri.

Verða teir føroysku trolararnir lagdir

av tí, at teir ikki fáa nog mikil av koli at fara undir Ísland við?

Tað frættist, at teir føroysku trolararnir ikki koma at fáa meiri enn 100 tons av koli fyri allan túrin til og frá Bretlandi. Verður hetta, sigur tað, at allir trolararnir megi ieggja. Ein túrur við einum av teimum føroyskum trolarunum krevur í minsta lagi 200 tons, um fiskad verður undir Íslandi. Ofta væl meiri.

Vonandi verða trolararnir kortini at fáa tað kol, ið teimum tørvar til fiskiskaps undir Íslandi.

Blanka er besta blankiagarevni.

Øll eiga at brúka Føroyska hondsápu frá fabrik OKKARA